

Dedelerimizin Emaneti



Deniz KAYA*

Bir önceki yazımda, Gürcistan'da kabul edilen Geri Dönüş Yasası'na kısaca değinmiş ve yasada öngörülen haklardan istifade etmek için neler yapılması gerektiğini izah etmeye çalışmışım. Bu bağlamda, ata topraklarına dönüşte Türkiye'nin elinden gelen desteği esirgemeyeceğinden emin olarak, Ahıska Türklerinin de kendilerine düşenleri yine kısaca irdelemiştim.

Bu yazıma sizlere bir müjde vererek başlamak istiyorum:

Gürcistan Parlamentosu'nda geçtiğimiz temmuz ayında kabul edilen bir yasayla geri dönüş başvurularının yapılması için öngörülen yasal süre bu kez 31 Aralık 2009 tarihine kadar uzatıldı. Böylece, henüz dönüş için başvurularını tamamlayamamış olanlara yeni bir fırsat tanınmış oldu. Gürcü yetkililer, söz konusu süre uzatımının son kez yapıldığını özellikle vurguluyorlar. Çeşitli düzeylerde görüştüğüm muhataplarım da bu noktaya özellikle dikkatimi çektiler ve önümüzdeki dört ayın başvuruların tamamlanarak Gürcü makamlarına iletilmesi için son şans olduğunu söylediler. Ben de değerli halkımızı bu konuda uyarmak ve başvuruları için acele etmeleri gerektiğini hatırlatmak istiyorum.

Bilindiği gibi, Gürcistan'ın Ahıska Türklerinin geri dönüşünü mümkün kılacak yasal düzenlemeler yapması için uzun yıllar geçmesi gerekmiştir. Bu konu aynı zamanda Gürcistan'ın 1999 yılında Avrupa Konseyi'ne üye olurken üstlendiği yükümlülükleri arasında da yer almaktadır. Başka bir deyişle, Ahıska Türklerinin Gürcistan'a geri dönüşleri için gerekli adımları atmak Gürcistan'ın uluslararası bir yükümlülüğüdür.

Ancak, gerek Gürcistan'da o dönem yaşanan istikrarsızlıklar, gerek Abhazya savaşı nedeniyle ülke içinde güç koşullarda yaşamlarını idame ettirmeye çalışan yerlerinden edilmiş yüz binlerce kişinin getirdiği ilâve maddî ve manevî yük ve diğer bazı nedenler Tiflis'in 2007 yılına kadar bu istikamette somut adım atmasını engellemiştir.

Geçen yazımda da belirttiğim üzere, Ahıska bölgesi Gürcistan'ın geri kalmış bölgelerinden olmakla birlikte, doğal güzelliği ve zenginlikleri, Türkiye'ye doğrudan komşu olması, önümüzdeki kısa ve orta dönemde son derece önemli altyapı projelerine ev sahipliği yapacak olması gibi etkenlerle gelecek ve umut vaat eden önemli bir bölgedir.

Geniş verimli toprakları olan bölge, tarıma son derece elverişlidir. Gürcistan'ın, belki de Kafkasya'nın en iyi patatesi Ahıska ve Ahılkelek civarında yetişmektedir. Elma ve kayısı gibi meyveleriyle de ünlüdür. Ahıska da Artvin ve Ardahan illerinde yetişen ünlü 'Kafkas arısı'nın vatanıdır. İnsanı dinçleştiren buz gibi suları, bölgeyi saran akarsuları, küçük çaplı alabalık üretim çiftliklerinin kurulmasına müsaittir. Kısacası, babalarımızın, dedelerimizin zorla yerlerinden sökülüp atıldığı bu bölge, yeniden bir tarım cenneti olmaya hazırdır. Bunun için de kendisine hayat verecek eski sahiplerinin yolunu gözlemektedir.

Ahıska dağlarının o kendine öz kokusunu tarif etmek mümkün değildir. Ağustos sıcaklığında dahi bir dağ köyünde aracınızdan indiğinizde, içinize çektiğiniz hava size çok farklı bir ferahlık verir.

Ahıska bölgesini ziyaretlerim sırasında, yörede yaşayan pek çok farklı insanla görüşme ve fikirlerini öğrenme imkânım oldu.

Zamanında Türklerin yaşadığı ve boş olduğu söylenen seksenden fazla köyün artık mevcut olmadığına üzülerek gördüm. Boşaltılmış köy denince insan terkedilmiş harabe evler görme beklentisi içinde oluyor. Fakat bu "boş köyler" gerçekten boş... Eskiden orada bir köy olduğunu gösteren emareler neredeyse tamamen silinmiş durumda. Yerlerinde yeşil ve bereket fışkıran ata toprağı var yalnızca.

Ancak zamanında Ahıska Türklerinin yaşadığı köylerin önemli bir bölümü hâlâ ayakta. Ücra köşelerdeki yok olmuş dağ köylerinin aksine, şehirlere ve yollara daha yakın bu köylerde hayat devam ediyor. Zamanında Türklerin oturduğu her hâlden belli olan, terkedilmiş pek çok ev ve konak gördüm. Her ne kadar uzmanlık alanım olmasa da, bu evlerin tamir edilerek yeniden iskâna açılmalarının mümkün olabileceğini düşünüyorum.

Hâlâ ayakta olan ve artık Gürcülerin oturduğu köyleri ziyaretlerim sırasında hiçbir düşmanca davranışa maruz kalmadım. Bir keresinde Tiflis'ten güneye giderken Borcom ve Agara'yı geçtiğimizde, bölgeyi birlikte ziyaret ettiğim arkadaşlarımla küçük bir köyde mola vermiştik. Aramızda Türkçe konuştuğumuzu duyan yaşlı bir Gürcü karı-koca heyecanla yanımıza geldiler. Birbirlerine destek olmadan ayakta duramayacak kadar yaşlılardı. Bizimle Türkçe konuştular. Türkler gittikten sonra bereketin de gittiğini ve bu toprakların boş ve sahipsiz kaldığını söylediler.



yaşlı gözlerle. Sohbet ettiğimizi gören, hayatlarında Türk görmemiş köyün genç ve orta yaşlıları da yanımıza geldiler. Türk olduğumuzu söylediğimizde onların ağzından dökülen “Türketi” kelimesi ile “qargat halqi” (iyi halk) kelimelerini bir arada duymak bizleri çok duygulandırmıştı.

Daha sonraki bölge ziyaretlerinde de benzer manzaralara şahit olduk. Seksen beş yaşındaki ihtiyarlar bizleri gördüklerinde, 1944 yılından beri konuşmadıkları Türkçelerini yeniden hatırladılar. Rusça başladığımız sohbetlere, Türk olduğumuzu söyledikten sonra Türkçe devam ettik.

Gürcistan’ın geri dönüş sürecinde ayak sürümesinin bir nedeni de, bölgede Ermenilerin yaşadığı iddiasıydı. Yönetimdeki Gürcülerin pek çoğu, Türkler geri döndüğünde yeni bir etnik çatışma yaşanmasından endişe ettikleri öne sürerek dönüş sürecine sıcak bakmadıklarını söylüyorlardı. O dönemde Geri Dönüşten Sorumlu Devlet Komitesi’nin Başkanlığını yapan Devlet Bakanı Giorgi Haindrava, geri dönüşü tüm kalbiyle desteklediklerini, Türklerin çalışkan ve yaşadıkları devlete bağlı bir halk olduklarını söylüyor, ancak bölgedeki Ermeni varlığının kendisini düşündürdüğünü itiraf etmekte de beis görmüyordu.

Bu yönlendirmelerle bölgede yoğun bir Ermeni varlığıyla karşılaşmayı beklerken, eskiden Türklerin yaşadığı köylere yaptığım gezilerde birkaç aile dışında Ermenilere rastlamadım. Konuştuğum Gürcü köylüler de bu bunu doğruladılar. Bu izlenimimi daha sonra Devlet Bakanı Haindrava ile yaptığım bir görüşmede kendisine iletebilme imkânını bulmuştum. Ancak, bu sürece hakikaten destek verdiğini düşündüğüm bakan, iç siyasî dalgalanmaların kurbanı olmuş ve bir süre sonra görevinden ayrılmıştı.

Ahıska şehir merkezinde ise Ermenilerin varlığı hâlâ dikkati çekecek ölçüde. O yüzden itiraf etmeliyim ki, yıllar önce ilk kez gittiğimde düşman-

lık görürüm endişesiyle Türkçe konuşmaya çekinmiştim. Fakat orada da hiçbir husumet görmedim. Ahıska’nın Pazaryerinde aramızda Türkçe konuştuğumuzu duyan yaşlı bir Ermeni pazarcı kadın, bizimle gayet anlaşılır bir Türkçe ile konuşmaya başladı. Aramızda babaları Ahıska’dan sürülenler olduğunu öğrenince de Türklerin iyi insanlar olduğunu söyleyerek duygulanıp hıçkırarak ağladı.

Kısacası, dedelerimiz, babalarımız Ahıska’da dürüstlükleri ve çalışkanlıklarıyla öyle bir nam salmış ki, olumlu etkisini hâlâ görmek mümkün. Görüştüğüm, mülakat yaptığım onlarca insan arasında Türk olduğumu öğrenince bana samimiyetle kollarını açmayan kimseye rastlamadım. Özellikle yaşlıların gösterdiği yakınlık beni çok hislendirdi.

Öte yandan, Ahıska Türklerinin sürgününden sonra boş kalan köylere ve evlere yerleştirilen halkın, hiçbir şekilde düşmanlık veya husumet olarak değerlendirilemeyecek bazı endişeleri olduğu ise aşîkâr. Ancak onların bu endişeleri de bizlerin Türk olmasından kaynaklanmıyor. Bazıları, Türkler geri döndükleri takdirde, bu defa onların yerlerine o topraklara yerleştirilenlerin yerlerinden edileceklerinden korkuyorlar. Kendileriyle konuşulduğu takdirde ise ikna olmaları pek uzun sürmüyor. Ahıska’da yeni yerleşime ve tarıma uygun o kadar çok alan var ki, kimsenin yerinden edilmesine gerek yok.

Kaldı ki, Türklerin dönüşü Türkiye’nin bazı geri dönüş projeleriyle de destekleneceği için, sadece geri dönenlerin değil, hâlihazırda bölgede yaşayanların da yaşam kalitelerini arttıracak bir gelişme olacak. Temas ettiğim ilgili makamlarımız temsilcileri bu hususa özellikle dikkat edeceklerini, uygulanacak her projenin, yerel halkta husumet ve kıskançlığa yol açmaması için, yörede yaşayan Gürcülerin de kullanımlarına açık olacağını belirttiler.

Zaman hızla ilerliyor ve ben bütün Ahıska Türklerinin dikkatlerini önümüzdeki altın değerindeki dört aya tekrar dikkatlerini çekerek yazıma son veriyorum.

Atalarımızdan yadîgâr o cennet toprakları yeniden vatan yapmak tamamen bizlerin elindedir. Dedelerimizin, babalarımızın emanetini yeniden çocuklarımıza, torunlarımıza devretmek için karşımıza çıkan fırsatları tepmeliyim ●

24 Ağustos 2009

deniz.kaya2009@hotmail.com



Bizden Kalanlar

